

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

8	0	0	7
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	1
---	---	---	---

B.Ed. (Gen) 1st Semester

(1129)

PEDAGOGY OF COMMERCE (Same for USOL Candidates of 1st Sem) (In all Mediums)

Paper—P-1.1/1.2 Opt. (II)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 40

Note :— Attempt five questions in all, selecting at least one question each from Units I to IV. Question no. IX (Unit- V) is compulsory.

UNIT—I

- I. Write about the correlation of Commerce with Geography. 8
- II. Describe about the place of Commerce in Secondary School Curriculum. 8

UNIT—II

- III. What do you know about Project Method of teaching Commerce ? How it is useful for Commerce student ? 8
- IV. Explain about the following techniques of teaching Commerce :
(a) Simulation
(b) Assignment 2×4=8

UNIT—III

- V. What do you know about Instructional Material ? Explain about the classification of Instructional Material. 8
- VI. Describe about remedial teaching in Commerce with the help of suitable examples. 8

UNIT—IV

- VII. How Seminars and Projects are useful for quality improvement in teaching of Commerce ? 8
- VIII. What do you know about multimedia ? How is it useful in learning Commerce ? 8

UNIT—V

IX. Write short notes on the following :

- (i) Scope of Commerce.
(ii) Survey and market studies.
(iii) Unit Test.
(iv) Concept of Internship.

4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- यूनिट I से IV में प्रत्येक में से कम से कम एक प्रश्न चुनते हुए, कुल पांच प्रश्न करें। प्रश्न सं. IX (यूनिट-V) अनिवार्य हैं।

यूनिट—I

- I. वाणिज्य का भूगोल के साथ सहसंबंध स्थापित कीजिए। 8
- II. माध्यमिक स्तर के पाठ्यक्रम में वाणिज्य विषय का स्थान निर्धारण कीजिए। 8

यूनिट—II

- III. वाणिज्य शिक्षण की प्रोजेक्ट विधि के बारे में आप क्या जानते हैं ? 8
- IV. वाणिज्य शिक्षण की निम्न तकनीकों के बारे में लिखिए :
- (i) अनुरूपण
(ii) प्रदत्त कार्य। 2×4=8

यूनिट—III

- V. अनुदेशात्मक सामग्री के बारे में आप क्या जानते हैं ? अनुदेशात्मक सामग्री के वर्गीकरण के बारे में लिखिए। 8
- VI. उचित उदाहरणों की सहायता से वाणिज्य में उपचारात्मक शिक्षण को स्पष्ट कीजिए। 8

ਯੂਨਿਟ—IV

- VII. ਵਾਣਿਜਯ ਭਿਕਸ਼ਣ ਮੇਂ ਗੁਣਾਤਮਕ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਲਿਏ ਸੈਮਿਨਾਰ ਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕੀ ਮਹੱਤਾ ਸਿਫ਼ ਕੀਜ਼ਿਏ। 8
- VIII. ਬਹੁਮਾਘਯਮੋਂ ਸੇ ਕਯਾ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ? ਯੇ ਵਾਣਿਜਯ ਭਿਕਸ਼ਣ ਮੇਂ ਕੈਸੇ ਤਪਯੋਗੀ ਸਿਫ਼ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ? 8

ਯੂਨਿਟ—V

IX. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪਰ ਸੰਖਿਪਤ ਟਿਪ੍ਪਣੀ ਕੀਜ਼ਿਏ :

- (i) ਵਾਣਿਜਯ ਕਾ ਕਸ਼ੇਤਰ
(ii) ਸਰਵੇਕਸ਼ਣ ਔਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਘਯਯਨ
(iii) ਙਕਾਙ ਪਰੀਕਸ਼ਾ
(iv) ਙਨਟਨੇਸ਼ਿਪ ਕਾ ਸਪ੍ਰਤਯਯ।

4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. IX (ਯੂਨਿਟ-V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

- I. ਵਣਜ ਦਾ ਭੂਗੋਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ। 8
- II. ਮਾਧਮਿਕ ਸਤਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਣਜ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-II

- III. ਵਣਜ ਸਿਖਿਅਣ ਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਇਹ ਵਣਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ? 8
- IV. ਵਣਜ ਸਿਖਿਅਣ ਦੀਆਂ ਨਿਮਨ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ :
(ੳ) ਨਕਲ ਕਰਨੀ।
(ਅ) ਸਪੁਰਦਗੀ।

2×4=8

ਯੂਨਿਟ-III

- V. ਅਨੁਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸਮੱਗੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਅਨੁਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸਮੱਗੀ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 8
- VI. ਉਚਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਣਜ ਵਿੱਚ ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਸਿਖਿਅਣ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-IV

VII. ਵਣਜ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂਤਮਕ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸੈਮੀਨਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰੋ। 8

VIII. ਬਹੁਮਾਧਿਅਮਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਇਹ ਵਣਜ ਸਿਖਿਅਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? 8

ਯੂਨਿਟ-V

IX. ਨਿਮਨ ਉੱਤੇ ਸੰਖਿਪਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ :

(i) ਵਣਜ ਦਾ ਖੇਤਰ

(ii) ਸਰਵੇ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਧਿਐਨ

(iii) ਯੂਨਿਟ ਪਰੀਖਿਆ

(iv) ਇੰਟਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਧਾਰਣਾ।

4×2=8

B. Ed. (General)-1st Semester
Paper-1.1/1.2 [Opt. (ii)]: Pedagogy of Commerce
(Same for USOL Candidates of 1st Semester)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.

**_*_*

UNIT - I

I. What do you mean by 'Commerce'? Explain its scope in detail? (2+6)

II. What are the objectives of the study of commerce with reference to Bloom's Taxonomy? (8)

UNIT - II

III. What is Induced-Deductive method? Illustrate its application in teaching of commerce with the help of example. (3+5)

IV. What type of techniques can be used for teaching of commerce? (8)

UNIT - III

V. Define 'Instructional Material'. How instructional material is helpful in teaching of commerce. (2+6)

VI. What are diagnostic tests? How do they differ from achievement tests? Explain. (2+6)

UNIT-IV

VII. Describe the meaning of Internship. How it is important in teaching commerce. (2+6)

VIII. Elaborate the role of Multi Media in learning commerce. (8)

UNIT-V

IX. Write short notes on: -

(a) Correlation of commerce with Maths

(b) Uses of Project Method

(c) Remedial Teaching in commerce

(d) Video Conferencing

(4×2)

**_*_*

(Hindi/Punjabi versions enclosed)

(2)

नोट: —कुल पाँच प्रश्न करें। प्रश्न न० ९ (यूनिट—५) अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट (१—४) में से एक प्रश्न का चयन करते हुए चार प्रश्न कीजिए।

**_*_

यूनिट—१

- प्रश्न—१: वाणिज्य से आप का क्या अभिप्राय है? इसके क्षेत्र का विस्तार से वर्णन करें।
- प्रश्न—२: ब्लूम टैक्सोनामी के अध्ययन के आधार पर वाणिज्य के विभिन्न उद्देश्यों पर चर्चा करें।

यूनिट—२

- प्रश्न—३: आगमन और निगमन विधियों से आपका क्या अभिप्राय है? वाणिज्य शिक्षण के व्यावहारिक रूप को उदाहरणों की सहायता से प्रस्तुत करें।
- प्रश्न—४: वाणिज्य शिक्षण में हम किस प्रकार की तकनीकों का प्रयोग करते हैं?

यूनिट—३

- प्रश्न—५: 'निर्देश सामग्री' क्या है? वाणिज्य शिक्षण में निर्देश सामग्री किस प्रकार से सहायक होती है?
- प्रश्न—६: उपचारात्मक शिक्षण से आपका क्या अभिप्राय है? यह कौशलात्मक परीक्षण से किस प्रकार से भिन्न है? वर्णन करो।

यूनिट—४

- प्रश्न—७: व्यावहारिक कार्य का अर्थ स्पष्ट करें। वाणिज्य शिक्षण में यह कैसे महत्वपूर्ण है?
- प्रश्न—८: वाणिज्य अधिगम में बहु माध्यमी की भूमिका को सविस्तार वर्णन करें।

यूनिट—५

- प्रश्न—९: संक्षेप नोट लिखें:—
- (क) वाणिज्य का गणित के साथ सम्बन्ध बताएं।
- (ख) प्रोजेक्ट विधि का प्रयोग बताएं।
- (ग) वाणिज्य में उपचारात्मक शिक्षण की भूमिका
- (घ) वीडियो कॉन्फ्रेंसिंग क्या है?

**_*_

(3)

ਨੋਟ:- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਯੂਨਿਟ-5) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (ਯੂਨਿਟ 1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

**_*_

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਵਣਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
2. ਬਲੂਮ ਟੈਕਸੋਨਮੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਣਜ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-2

3. 'ਆਗਮਨ ਅਤੇ ਨਿਗਮਨ' ਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਣਜ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।
4. ਵਣਜ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ?

ਯੂਨਿਟ-3

5. 'ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ' ਕੀ ਹੈ? ਵਣਜ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
6. ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਆਪਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਕੌਸ਼ਲਾਤਮਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-4

7. ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਕਾਰਜ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਵਣਜ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ?
8. ਵਣਜ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-5

9. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:-
 - (ੳ) ਵਣਜ ਦਾ ਗਣਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੱਸੋ।
 - (ਅ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੱਸੋ।
 - (ੲ) ਵਣਜ ਵਿੱਚ ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
 - (ਸ) ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫ਼ੈਰੰਸਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?

**_*_